

तस्य प्रमोचे यत्नश्च कुर्याः सोपाय मन्त्रवित् । प्रकृतोनाञ्च राजेन्द्र राजा दीनान् विभावयेत् ।
 क्रमेण युगपत् सर्वं व्यवसायं महाबलः । पीडितं स्तम्भनञ्चैव कोशमङ्गलैव च ।
 कार्यं यत्नेन शत्रूणां स्वराज्यं रक्षता स्वयं । न च हिंसाऽभ्युपगतः सामन्तो वृद्धिमिच्छता ।
 कौन्तेय तं न हिंसेया यो महीं विजिगीषते । गणानां भेदने योगमीप्सेयाः सह मन्त्रिभिः ।
 साधुसंग्रहणाच्चैव पापनिग्रहणान्तथा । दुर्बलाश्चापि सततं नान्वेष्टव्या बलीयसा ।
 तिष्ठेया राजशार्दूल वैतसो वृत्तिमास्थितः । यद्येनमभियायाच बलवान्दुर्बलं नृपः ।
 सामादिभिरुपायैस्त्वं क्रमेण विनिवर्त्तयेः । अशक्रुवंश्च युद्धाय निष्पतेत् सह मन्त्रिभिः ।
 कोषेण पौरैर्दण्डेन ये चास्य प्रियकारिणः । असम्भवे तु सर्वस्य यथामुखेन निष्पतेत् ।
 क्रमेणानेन मुक्तिः स्यात् शरीरमिति केवलं ।

इति श्रीमहाभारते आश्रमवासिके पर्वणि आश्रमवासपर्वणि षष्ठोऽध्यायः ॥ ६ ॥

॥ धृतराष्ट्र उवाच ॥ सन्निविद्यहमप्यत्र पश्येथा राजसत्तम । द्वियोनिं द्विविधोपायं ब्रह्मकल्पं युधिष्ठिर ।
 कौरव्य पर्युपासीथाश्चिन्त्वा दैविध्यमात्मनः । तुष्टपुष्टबलः शत्रुरात्मवानिति च स्मरेत् ।
 पर्युपासनकाले तु विपरीतं विधीयते । आमर्दकाले राजेन्द्र व्यपसर्पेत्ततः परं ।
 व्यसनं भेदनञ्चैव शत्रूणां कारयेत्ततः । कर्षणं भोषणञ्चैव युद्धे चैव बलक्षयं ।
 प्रयास्यमानो नृपतिस्त्रिविधां परिचिन्तयेत् । आत्मनश्चैव शत्रोश्च शक्तिं शास्त्रविशारदः ।
 उत्साहप्रभुशक्तिभ्यां मन्त्रशक्त्या च भारत । उपपन्नो नृपो याया द्विपरीतश्च वर्जयेत् ।
 आददीत बलं राजा मौलं मित्रबलं तथा । अटवीबलं भृत्यैव तथा श्रेणोबलं प्रभो ।
 तत्र मित्रबलं राजन् मौलञ्चैव विशिष्यते । श्रेणोबलं भृत्यैव तुल्ये एवेति मे मतिः ।
 तथाचारबलञ्चैव परस्परसमं नृप । विज्ञेयं ब्रह्मकालेषु राज्ञा काल उपस्थिते ।
 आपदश्चापि बोद्धव्या ब्रह्मरूपा नराधिप । भवन्ति राज्ञां कौरव्य यास्ताः प्रयगतः शृणु ।
 विकल्पा ब्रह्मधा राजन्नापदां पाण्डुनन्दन । सामादिभिरुपन्यस्य गणयेत्तान्नृपः सदा ।
 यात्रां गच्छेद्बलैर्युक्तो राजा सद्भिः परन्तप । युक्तश्च कालदेशाभ्यां बलैरात्मगुणैस्तथा ।
 दृष्टपुष्टबलो गच्छेद्राजा वृद्धुदये रतः । अकृशश्चाप्ययो यायादनृतावपि पाण्डव ।

दृष्ट्वाश्मानं वाजिरथप्रवाहां ध्वजद्रुमैः संवृतकूलरोधसं । पदातिनागैर्ब्रह्मकर्मणां नदीं सपत्ननाशे नृपतिः प्रयोजयेत् ।

अथोपपत्त्या शकटं पद्मवज्रञ्च भारत । उग्रना वेद यच्छास्त्रं तत्रैतदिहितं विभो ।
 चारयित्वा परबलं कृत्वा स्वबलदर्शनं । स्वभूमौ योजयेद्युद्धं परभूमौ तथैव च ।
 बलं प्रसादयेद्राजा निक्षिपेद्दलिनां नरान् । ज्ञात्वा स्वविषयं तत्र सामादिभिरुपक्रमेत् ।
 सर्वथैव महाराज शरीरं धारयेदिह । प्रेत्य चेह च कर्त्तव्यमात्मनिःश्रेयसं परं ।
 एवमेतन्महाराज राजा सम्यक् समाचरन् । प्रेत्य स्वर्गमवाप्नोति प्रजा धर्मेण पालयन् ।
 एवं त्वया कुरुश्रेष्ठ वर्त्तितव्यं प्रजाहितं । उभयोर्लोकयोस्तात प्राप्तये नित्यमेव हि ।